

Питання правого регулювання технопарків як інноваційних структур

Постригань Тетяна Леонідівна,

*кандидат юридичних наук, доцент Черкаського
національного університету імені Богдана Хмельницького, адвокат*

Бойко Артур Сергійович,

*студент Черкаського національного університету імені Богдана
Хмельницького*

Підписання Україною Угоди про партнерство і співробітництво з ЄС стало вихідною засадою у визначенні курсу визначенні курсу на розвиток національної економіки за інноваційною моделлю. Це означає що головним джерелом економічного зростання мають стати нові наукові знання, процеси їх розширеного продукування та комерційного використання. Ї подальша підписання та ратифікація угоди про асоціацію з ЄС підтвердило правильність обрання такого шляху [1].

Мета статті: визначити правові аспекти української моделі технологічних парків як основних елементів інноваційної структури.

Окремі аспекти аналізу проблем у правовому регулюванні діяльності технологічних парків України розглядали науковці: Василенко М.Д., Зельдіна Е. Р., Чернюк В. Ю., Табачник А. В., Кремень В. Г., Гуржій А. М. та інші.

Для забезпечення основних засад, реалізації економічного розвитку України за інноваційною моделлю була створена відповідна нормативно-правова база, спрямована на регулювання інноваційної діяльності, діяльності у сфері трансферу технологій, визначення пріоритетних напрямків у сфері науки і техніки, застосування наукових парків та інших суб'єктів інноваційної системи для проведення наукової та науково-технічної діяльності, наукової експертизи тощо [1].

У 1999 було затверджено Концепцію науково технічного та інноваційного розвитку України, 2004 прийнято Стратегію економічного та соціального розвитку України, «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки. У 2009 році активно обговорювалась Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки, у тому числі у процесі проведення відповідних парламентських слухань, яка так і не була прийнята. 10 жовтня 2010 року була прийнята постанова Верховної Ради «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів».

Як відомо, без надання податкових пільг цивілізована держава (досвід країн — членів ЄС) не може здійснювати регулювання інноваційною діяльністю, особливо в її перехідний період [2]. Світовий досвід доводить, що здійснення політики ліквідації податкових пільг означає не що інше, як позбавлення податкової системи регулюючої функції — можливості впливати і стимулювати пріоритетні наукоємні напрями розвитку вітчизняного виробництва [3].

Якщо звернутися до міжнародного досвіду проведення податкових реформ, то можна побачити, що практично всі розвинені країни свого часу пройшли через переосмислення політики надання податкових пільг [4].

Однак при встановленні податкової пільги, з метою уникнення лобізму та протекціонізму, існуючим законом повинна визначатися не конкретна особа, яка має право на пільгу, а сукупність особливостей (умов), при наявності яких пільгою може скористатися конкретний учасник інноваційного процесу. Взаємодія між суб'єктами пільгово-правових відносин регулюється нормативно-правовими актами, що встановлюють ті або інші нормативні вилучення і додаткові переваги. Інноваційні структури отримують державну підтримку у вигляді заходів, які прописані спеціальним режимом інноваційної діяльності технологічних парків, тобто тим, що виписано в нормативно-правових актах щодо їх спеціального режиму господарювання [3].

У світовій практиці технологічні парки відносять до третього покоління особливих (вільних) економічних зон — так званих техніковпроваджувальних зон. Пік їхнього створення припав на 1970—1980-ті роки. Вони формувалися або природним шляхом (США, Канада, Західна Європа), або за ініціативою та на кошти держави (Японія, Китай, Індія, Південна Корея). Однак принципове значення для успішного функціонування таких зон мав не стільки сам метод їхнього створення (є приклади успішних державних парків у країнах Північно Східної Азії, муніципальних — у країнах Західної Європи, кооперативних — в Японії та Туреччині, приватних — у США), скільки відповідність його конкретним вимогам економічного розвитку країни. З цієї точки зору, уряд має три альтернативні варіанти у формуванні особливих економічних зон [5]:

- сприяти загальному поліпшенню ділового клімату в країні для самоутворення зон «знизу» за ініціативою і за рахунок приватного капіталу;

- створювати державні зони «згори» за державні кошти відповідно до спеціальних державних програм;

– використовувати пільги та стимули для підтримки ініціативи «знизу» від приватного бізнесу та місцевих співтовариств.

Водночас Законом України «Про інноваційну діяльність»[4] технопарки, інноваційні центри, технополіси, інноваційні бізнес-інкубатори віднесено до інноваційних підприємств, тобто таких структур, що розробляють, виробляють і реалізують інноваційні продукти та (або) продукцію/послуги. Згідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України № 680р від 17.06.2009 р. технологічні та наукові парки належать до підсистеми інноваційної інфраструктури національної інноваційної системи [6].

Технологічні парки були першими інноваційними структурами, створеними в Україні. Згідно із ст. 1 Закону України № 991XIV від 16.07.1999 р. [7] технологічний парк – це юридична особа або група юридичних осіб, що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції.

Фактично в Україні сформувалася своєрідна модель технопарків «без стін» або модель «віртуальних технопарків». Як зазначають експерти, вона хоча й відрізняється від прийнятих моделей інших країн, але враховує інтереси держави та забезпечує масштабне просування інновацій, тісний зв'язок науки з виробництвом [3]. Згаданим вище законом для технопарків було запроваджено спеціальний режим інноваційної діяльності, але діяв він лише до 2005 року, коли обсяги державної підтримки значно скоротилися через скасування більшості пільг та пряме блокування діяльності технопарків (табл. 1). І це, незважаючи на високу економічну ефективність, яку продемонстрували ці структури [3], та гарантування державою стабільності запровадженого режиму.

Система спеціальних економічних зон в Україні була значною. Думки про результати діяльності спеціальних економічних зон (СЕЗ) і територій пріоритетного розвитку (ТПР) сильно різняться як в сторону позитивної, так і в сторону негативної оцінки, але це не торкалося позитивної ролі технологічних парків як двигуна інноваційного процесу. Безумовно, за часи діяльності СЕЗ і ТПР були вирішені питання створення десятків тисяч робочих місць і підвищеної заробітної плати.

Однак незначні надходження в бюджет і масові правопорушення, які виявила вибіркова перевірка податковою адміністрацією СЕЗ і ТПР,

привели до того, що в 2005 році Верховна Рада України ліквідувала усі пільги, що були встановлені раніше на законодавчому рівні.

А враховуючи неефективну політику їх підтримки з боку держави, можна говорити про погіршення умов діяльності технопарків, результатом чого є втрата довіри зарубіжних і вітчизняних інвесторів до стабільності нормативно-правової бази інноваційної діяльності в Україні і згорання їхньої участі у фінансуванні ризикових інноваційних проєктів, що призводить до зменшення інноваційної діяльності в цілому.

Список використаних джерел:

1. Чернюк В. Наукові парки в Україні стан та проблеми діяльності пар. режим доступу: <http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2016/11/Chernyuk-116.pdf>
2. Василенко М.Д. Господарсько-правовий досвід ЄС в інноваційному розвитку: створення технопарків (технополісів) // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – 2008. – Вип. 461. – С. 57-62.
3. Табачник А.В., Кремінь В. Г., Гуржій А. М. Шляхи інноваційного розвитку України / – К.: Людопринт Україна, 2004. – 544 с.
4. Василенко М.Д. Реалізація інноваційного законодавства: деякі українські реалії в контексті створення ефективної правової бази / / Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – 2008. – Вип. 435. – С. 66-70.
5. Зельдина Е.Р. Специальный режим хозяйствования: теоретические вопросы и направления модернизации: монографія / Е.Р. Зельдина; НАН Украины, Ин-т экономико-правовых исслед. – Донецк : Юго-Восток Лтд., 2007. – 327 с.
6. Перспективи спрощення законодавства з питань формування розвитку в Україні паркових паркових утворень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://veche.kiev.ua/journal/4917/>
7. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» № 991 XIV від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.